

Socialräkenskapsmatris för Åland år 2015

En socialräkenskapsmatris (SAM, Social Accounting Matrix) beskriver flöden av ekonomiska transaktioner i en ekonomi som kan vara en by, en region eller ett land eller en region som består av flera länder (framkommer i globala modeller). Matrisens olika grupper av data avspeglar ett flöde av ekonomiska resurser mellan olika insatser, aktiviteter och marknader. Den centrala delen av en SAM är en matris baserad på områdets nationalräkenskaper, men den kan utökas med andra ekonomiska flöden som inte representerar produktion utan transfereringar mellan olika aktörer inom ekonomin. En SAM ger en bild av de ekonomiska flödena under ett år.

En sådan SAM-matris kan ses som en form av utökad sammanställning av nationalräkenskaperna i form av input-output data. Matrisen registrerar penningflöden mellan marknadsproducenterna, offentliga sektorn och hushållen, inklusive turisterna. Den innefattar t.ex. flöden av skatter och skattelikhande avgifter som betalas till kommuner, landskapet, staten och socialskyddsfonderna. Dessa i sin tur ger olika sorters transfereringar inom den offentliga sektorn och till hushåll, näringslivet och olika typer av icke-vinstsyftande organisationer.

Marknadstransaktionerna i en SAM-databas redovisas i form av efterfråge- och utbudsdata som avspeglar vem som använder vilka produkter samt vem som producerar dessa med vilken teknologi. "Produktionsteknologin" hänvisar här till den mix av arbete, kapital, insatsvaror och – tjänster som den i matrisen representerade "aktiviteten" använder enligt våra basårsdata. I en SAM indelas alla producenter - såväl de icke-marknadsdrivna inom den offentliga sektorn som de privata företagen - i olika "aktivitetsgrupper" vilka motsvarar den offentliga statistikens olika näringsgrenar.

Detaljnivån i en SAM kan variera med olika behov, men i praktiken begränsas valmöjligheterna av tillgången på data. SAM-datamatrisen kan även kompliceras betydligt om man t ex väljer att dela in arbetskraften och hushållen i olika grupper.

SAM-tabellens datauppbyggnad är helt fokuserad på ekonomiska "flöden" snarare än "stockar". Det här betyder att SAM-tabelldata inte redogör för vad som skulle kunna kallas "balansräkningen" för den åländska ekonomin utan det är istället "resultaträkningen" som står i fokus.

Uppgifterna i en SAM läses på följande sätt: på en rad finns varje kontos inkomstkällor, och i varje kolumn finns motsvarande kontons användning av inkomsterna. I tabellen nedan illustreras olika typer av SAM-konton.

Tabell 1. SAM-tabellens uppbyggnad

	Aktivitet	Produkter	Faktorer	Hushåll	Off. Sektor	Turister	Utländ	Spar. & Inv.	Skatter netto	Totalt
Aktivitet		Försäljning								Aktivitetens inkomster
Produkter	Insatsvaror			Privat kons.	Off. Kons.	Turistkons.	Export	Investeringar		Produktteffterfrågan
Faktorer	Förädlingsvärde						Pendlings- och kapitalink. från utlandet			Faktorinkomster
Hushåll			Faktorutbet. inom Åland		Transf. till hh		Transfereringar från utlandet			Hushållens inkomster
Off. Sektor			Off. sektorns faktortintäkter				Transfereringar från utlandet		Off sekt. Ink. netto	Off. Sekt. Inkomster
Turister							Turisters resebudget			Turisters resebudget
Utländ		Import	Faktorutbetalningar till utlandet							Utlöde av resurser till utlandet
Spar. & Inv.				Priv. Sparande	Off. sparande		Sparande från utlandet			Sparande
Skatter netto	Skatter - subventioner	Tull & skatt	Skatter från faktorinkomster	Summan av olika skatter		Indir. skatter		Indirekta skatter		Summan av skattebetalningar
Totalt	Aktivitetens utgifter totalt	Produktutbud	Användning av faktorinkomster	Hushållens utgifter	Offentliga utgifter	Turistkons.	Inlöde av resurser från utlandet	Användning av sparande	Användning av skatteinkomster	

Det främsta motivet för att ta fram en SAM för Åland är att den ingår som en central del i de statistiska uppgifter som behövs för den *numeriska allmänna jämviktsmodell* som ÅSUB tagit fram för Ålands ekonomi. Sådana modeller brukar allmänt kallas CGE-modeller (Computable General Equilibrium).

CGE-modeller har framför allt utvecklats i policynära miljöer med syfte att analysera de samhällsekonomiska effekterna av olika typer av politik. Exempelen på sådana CGE-baserade analyser är många och gäller bl.a. politikområden som internationell handel, beskattning, inkomstfördelning, utbildning och arbetsmarknad, offentliga sektorns ekonomi, energifrågor och regional utveckling. I dagsläget är den här typen av ekonomiska modeller i aktiv användning i ett stort antal länder runt om i världen. Ålands SAM 2015 kommer att användas i ÅSUBs kommande utredningar. Nyheten i den här matrisen är att primärnäringarna har delats upp till fem branscher.

Socialräkenskapsmatrisen 2015 finns tillgänglig i form av pc-axis filer på ÅSUBs hemsida både på detaljerad nivå samt som en makro SAM.

Följande konton används i Ålands SAM 2015 (detaljerad version):

PC-Axiskod	Förklaring
<i>Aktiviteter</i>	
A-AGRFIELD	Jordbruk - åkerodling
A-AGRANIM	Jordbruk - djurhållning
A-AGRHORTI	Jordbruk - trädgårdsproduktion och övrigt
A-FORE	Skogsbruk och jakt
A-FISH	Fiske och vattenbruk
A-FINDU	Livsmedelsindustri
A-INDU	Övrig industri
A-ELWA	El- och vattenförsörjning, avlopp
A-CONS	Bygg
A-TRAD	Handel
A-RESH	Restaurang- och hotelltjänster
A-OTRANS	Lands- och lufttransport, kommunikationer

A-STRANSP	Passagerarsjöfart
A-STRANSG	Fraktsjöfart
A-BSER	Företagstjänster
A-ADMIN	Allmän offentlig administration
A-EDUC	Utbildning
A-HLTH	Hälso- och sjukvård
A-OSERV	Övrig personlig service (främst privat sektor)

Produkter

C-AGRI	Primärprodukter
C-FINDU	Livsmedel
C-INDU	Övriga industriprodukter
C-ELWA	El och vatten, avloppshantering
C-CONST	Byggservice
C-TRADE	Handelstjänster
C-HOTEL	Restaurang- och hotelltjänster
C-OTRANSP	Land- och lufttransport, kommunikationer
C-WTRANPP	Passagerarsjöfart
C-WTRANPG	Fraktsjöfart
C-BSERV	Företagstjänster
C-ADMIN	Allmän offentlig administration
C-EDUC	Utbildningstjänster
C-HLTH	Hälso- och sjukvård
C-OSERV	Övrig personlig service (främst privat sektor)
C-FINSERV	Service och produkter inhandlade av ålänningar i Finland
C-ROWSERV	Service och produkter inhandlade av ålänningar i resten av världen

Transaktionskostnadskonton (transport- och handelsmarginaler)

TRNCSTDOM	Transaktionskostnader på den lokala marknaden
TRNCSTEXP	Exportens transaktionskostnader
TRNCSTIMP	Importens transaktionskostnader

Produktionsfaktorer

LLOW	Arbetsinkomster för arbetskraft med utbildning på högst gymnasialnivå
LHIGH	Arbetsinkomster med utbildning på eftergymnasial nivå
CAPI	Kapital- och företagarincome

Institutionskonton

FIRMS	Företag
NPISH	Icke-vinstsyftande organisationer
STATE	Finska staten
GOV	Landskapsregeringen
MUNI	Kommuner och kommunalförbund
SOCSEC	Socialskyddsfonder
HHD	Hushåll
LEXP	Konto för åländska utpendlingsinkomster
FINHH	Konto för finska turisthushåll
ROWHH	Konto för turisthushåll från resten av världen (RoW)

Skatte- och subventionskonton

PRODTAX	Acciser och punktskatter, andra än mervärdeskatt
PRODTAXLR	Landskapsregeringens skatter och avgifter (apoteksavgift, lotteriskatt, PAFs vinstöverföring till LR)
VAT	Mervärdeskatt

PRODSUB	Statliga produkt- och produktionssubventioner
PRODSUBLR	Landskapsregeringens egna subventioner
CORPTAX	Samfundsskatt
SINCTAX	Statliga inkomstskatter
MINCTAX	Kommunala inkomstskatter
SECFEE	Socialskyddsavgifter (inklusive pensionsavgifter)
OTAX	Övriga skatter och avgifter

Övriga konton

S-I	Konto för sparande och investeringar
ROW	Resten av världen -konto inklusive Finland
TOTAL	Kolumn- eller radsumma